

Accelerarea soluționării procedurilor amiabile (MAP): prioritate pentru îmbunătățirea sistemului fiscal românesc în contextul eforturilor de aderare la OCDE

România se confruntă cu provocări semnificative în ceea ce privește administrarea și soluționarea disputelor fiscale internaționale în materie de prețuri de transfer, pe fondul globalizării și al integrării economice internaționale, alături de statele europene, dar și la nivel global.

Acordurile de Prețuri în Avans – Advance Pricing Agreements (APA) sunt instrumente esențiale în gestionarea riscurilor fiscale legate de prețurile de transfer. Acestea sunt încheiate între contribuabili și autoritățile fiscale și stabilesc în avans metodologia de determinare a prețurilor de transfer pentru tranzacțiile transfrontaliere între entități afiliate. Procedurile APA oferă certitudine fiscală și contribuie la evitarea disputelor fiscale ulterioare.

În afara de utilizarea Acordurilor de Preț în Avans (APA), ca mijloc de a preveni disputele fiscale, atunci când vorbim despre soluționarea acestor dispute, una dintre cele mai eficiente modalități este accelerarea soluționării pe calea procedurilor amiabile - Mutual Agreement Procedure (MAP). Acest aspect devine cu atât mai important în contextul eforturilor României de a adera la Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE).

Statisticile OCDE, privind MAP și APA pentru 2023, publicate pe website-ul oficial al organizației, arată câteva tendințe majore, astfel:

● „Inventarele” MAP (cazurile ramase nerezolvate de la un an la altul, existente la sfârșitul anului 2023), per total jurisdicții care au raportat, au scăzut cu 3,8% față de anul 2022. Cazurile noi de MAP privind prețurile de transfer au scăzut cu 16%, în timp ce alte cazuri au crescut ușor, cu 2,8%.

● Numarul cazurilor MAP închise a atins un nivel record, cu o creștere de 7,4% a cazurilor privind prețurile de transfer și o creștere de aproape 16% în alte cazuri.

● Durata medie de soluționare a cazurilor MAP a crescut la 27,3 luni, cu o medie de 32 de luni pentru cazurile privind prețurile de transfer și de 23,4 luni pentru celelalte cazuri. Prioritizarea cazurilor mai vechi ar putea explica aceasta creștere.

● Aproximativ 74% din cazurile MAP din 2023 au fost soluționate integral, față de anul 2022, iar 4% din cazuri au fost închise fără acord, posibil din cauza închiderii unor cazuri neresolvate de mult timp.

● Peste 52% dintre cazurile MAP deschise au mai puțin de doi ani, în timp ce 24% depășesc patru ani, de aici necesitatea de a soluționa prioritar cazurile vechi.

Pentru prima dată, 46 de jurisdicții cu programe bilaterale de APA au raportat statisticile privind APA, indicând un total de peste 4.000 de cazuri în inventar, o rată medie de închidere de aproximativ 25% și o medie de 36,8 luni pentru convenirea unui acord APA.

Importanța MAP-urilor în fiscalitatea internațională și situația din România

Procedura amiabila (MAP) este un mecanism esențial pentru rezolvarea disputelor fiscale internaționale, care apar în principal din aplicarea tratatelor de evitare a dublei impunerii. MAP-urile oferă autorităților fiscale posibilitatea de a iniția o procedură prin care să se ajungă la un acord privind impozitarea corectă a profiturilor între jurisdicții, din tranzacțiile transfrontaliere derulate între părți afiliate ale unui grup multinațional, evitând astfel dubla impunere și asigurând o aplicare corectă a tratatelor fiscale prin alocarea corectă a profiturilor între diverse jurisdicții.

Gestionarea controverselor privind prețurile de transfer înseamnă, înainte de toate, nu doar în România, planificarea proactivă și evaluarea riscurilor, o bună documentație de prețuri de transfer și alinierea cu operațiunile de afaceri. Vorbim, totodată, și despre testarea profitabilității efective din tranzacții, acces la mai multă informație, din mai multe surse, încheierea proactivă a unor acorduri APA (unilaterale sau bilaterale), precum și stabilirea unor mecanisme clare și transparente de soluționare a eventualelor dispute.

România, la fel ca alte țări, se confruntă cu provocări în ceea ce privește durata și eficiența soluționării MAP-urilor. Procedurile pot fi adesea îndelungate și complexe, ceea ce poate duce la incertitudine fiscală și dubla impunere pentru contribuabili, dar și la potențiale pierderi de venituri fiscale pentru stat. Pe de altă parte, lipsa de resurse și de expertiză specializată în cadrul autorităților fiscale poate îngreuna și mai mult procesul.

În România, în 2023 erau înregistrate 50 de cazuri la ANAF, de trei ori mai multe față de 2021, fiind soluționate doar șapte cereri, dintre care patru au fost prin retragerea acestora de către contribuabili. De asemenea, din cele trei cereri soluționate nu cunoaștem câte dintre ele au fost soluționate prin parcurgerea integrală a procedurii (inclusiv faza de arbitraj) sau câte dintre ele au fost închise ca urmare a inexistenței unui caz de dubla impunere.

Întrebarea legitimă a mediului de afaceri este în ce măsură contribuabilii români au acces real la procedura amiabilă, pentru că aceasta nu este de scurtă durată, dar scopul este nobil și trebuie urmată. Știm însă că ANAF depune eforturi pentru a reduce birocrația și numărul mare de proceduri, ceea ce ar fi în concordanță cu practicile OCDE. Cu toate acestea, există pe rolul instanțelor de judecată un număr semnificativ de cauze prin care se solicită obligarea ANAF la parcurgerea procedurii MAP, unele soluții fiind definitive în acest sens. Atragem atenția că începând cu perioada fiscală 2018, contribuabilii se pot adresa chiar și Curții de Justiție a Uniunii Europene cu privire la interpretarea aplicării acestei proceduri.

Fundalul pe care se derulează acest segment fiscal este cel al eforturilor de aderare la OCDE, ceea ce reprezintă un obiectiv strategic pentru România, având în vedere beneficiile economice și politice pe care le poate aduce. În materie fiscală, organizația promovează standarde înalte de transparență și eficiență fiscală, iar accelerarea soluționării MAP-urilor este un aspect crucial în acest context. Conform standardelor acesteia, țările membre trebuie să asigure un mecanism eficient și rapid de soluționare a disputelor fiscale privind prețurile de transfer, pentru a menține încrederea contribuabililor și a partenerilor internaționali. Nu în ultimul rând, creșterea numărului de proceduri amiabile duce la degrevarea instanțelor de judecată de dispute complexe având ca obiect dubla impunere, cum este materia prețurilor de transfer cu care instanța națională nu este familiarizată.

Posibile măsuri pentru îmbunătățirea soluționării MAP-urilor în România

Fara pretenția de a fi exhaustive, cele de mai jos pot constitui un bun punct de plecare în acest sens.

1. Creșterea capacității instituționale, prin formarea și specializarea personalului implicat în soluționarea MAP-urilor, participarea la cursuri internaționale și colaborarea cu experți din alte jurisdicții.
2. Implementarea unor soluții digitale pentru gestionarea și monitorizarea MAP-urilor, ceea ce va reduce semnificativ timpul necesar pentru soluționarea acestora. Platformele digitale vor facilita schimbul de informații între autoritățile fiscale și contribuabili, asigurând transparența și eficiența.
3. Colaborarea cu alte țări din UE și la nivel global, prin care România poate beneficia de parteneriate și schimburi de bune practici cu alte țări membre OCDE.
4. Adaptarea permanentă a cadrului legislativ național, în linie cu cele mai bune practici internaționale și recomandările OCDE.
5. Tranșarea acceptării acestei proceduri cu celeritate, astfel încât contribuabilul să aibă posibilitatea de a se adresa instanței naționale în situația în care procedura MAP este refuzată de către unul din statele implicate.

Contextul economic complicat prin care trec economiile lumii în ultimii cinci ani, de când se vorbește despre „crize suprapuse” sau „crize în crize”, impune aplicarea celor mai bune instrumente de eficientizare a activității companiilor, dar și implicarea autorităților fiscale pentru a susține acest demers. Astfel, și în România, ANAF consideră că acordurile de prețuri în avans nu doar că oferă predictibilitate operatorilor economici, dar pot reduce apreciabil numărul inspecțiilor fiscale pe tema prețurilor de transfer. De altfel, reprezentanții ANAF au reiterat recent faptul că vor pune accent prioritar pe dezvoltarea structurii interne care se ocupa de APA și adaptarea legislației române la cerințele OCDE, pe fondul intensificării eforturilor de aderare a României.

Accelerarea soluționării MAP-urilor ar trebui să reprezinte o prioritate strategică pentru îmbunătățirea sistemului fiscal românesc, fiind o condiție *sine qua-non* în contextul eforturilor de aderare la OCDE. Prin creșterea capacității instituționale, digitalizarea proceselor, colaborarea internațională și revizuirea legislației, România poate asigura un mediu fiscal predictibil și echitabil privind aplicarea regulilor de prețuri de transfer pentru mediul de afaceri.